

Waardevol Tiel

WERKGROEP VOOR CULTUURHISTORIE EN LEEFOMGEVING
UITGAVE APRIL 2021 NO. 4

WAARDEVOL TIEL

voortzetting van:
Milieuwerkgroep Tiel

www.waardevoltiel.nl

Voorzitter:
Arnoud Reijnen

Secretaris:
Nancy Hageman
Simon Vestdijkstraat 19
4003 DX Tiel
[miss_nancyhageman@
hotmail.com](mailto:miss_nancyhageman@hotmail.com)
0655121210

Penningmeester:
Ronald van Lith
Meidoornstraat 12
4001 ZE Tiel
rhvanlith@gmail.com
contributies/donaties
ING betaalrekening:
NL17INGB0003386081
t.n.v.

“WAARDEVOL TIEL”
werkgr cultuurhistorie/leef-
omg. te Tiel
BIC : INGBNL2A

Info en contact:
waardevoltiel@gmail.com

Beste mensen,

Hoewel er licht aan de hori-
zon gloort voor wat betreft de
bestrijding van het coronavi-
rus, kan er op onze vaste
maandelijkse vergaderdag van
april, zijnde de eerste zater-
dag van de maand, nog
steeds niet vergaderd worden.

Er is uiteraard wel mogelijkheid om een zoomvergadering te houden, maar de sterk georkestreerde methodiek daarvan past ons minder. Er gaan daarmee enkele dimensies verloren: het lossere verband van de lijfelijke vergadering, met kwinkslagen, terzijdes, gebaren, lichaamshouding en gezichtsuitdrukking, die de bijeenkomst verrijken. Maar vooral ook de gezelligheid van een vergadering met gelijkgestemden. Want dat is toch ook iets wat ons bindt en motiveert. Ja we missen elkaar nu toch wel een beetje.

Maar goed, de lente komt er aan en dat stuwt het optimisme. Misschien is er perspectief voor een bijeenkomst in mei, hoewel het ministeriële crisisberaad daar vooreerst geen ruimte toe voorziet. Zouden in mei echter de terrassen open mogen, dan biedt dat wellicht mogelijkheid voor een bijeenkomst in de open lucht. In de prachtige tuin van Nette misschien. Nu ik het toch over het lente-optimisme heb, ook in ander opzicht lijkt het zonlicht door te breken.

Laatst kwam ik langs een akker die voor het eerst was ingezaaid met gras. Louter Engels raaigras, zoals gewoonlijk, meende ik met enige somberheid. Maar nee! Wat zag ik nu! Een paarse waas, of was het blauw, want ik ben kleurenblind, die tussen het opkomende gras zichtbaar was. Bloempjes van een of ander kruid! Kon het waar zijn? Had hier een boer het

licht gezien? Ging hij zijn koeien voeden met voedzaam gras vermengd met vitaminerijke kruiden, om misschien schuurbuik te voorkomen en tegelijkertijd de biologische verscheidenheid van de akker te herstellen? Nu, wat het te betekenen had wist ik niet precies, want ik ben geen bioloog, maar het lentegevoel had ik wel direct te pakken.

Ton

Het belang van Tiel.

De econoom Cor Molenaar, bijzonder hoogleraar detailhandel aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, hield een jaar of zes geleden een avondcollege in een zaal van het wegrestaurant De Betuwe op Kellen. De avond was georganiseerd door de middenstandsvereniging Hart van Tiel en het thema was: hoe als winkelcentrum te overleven in het geweld van de aanstormende internethandel.

Er was over deze materie al het een en ander gezegd en geschreven in de media, terwijl de eerste winkelsluitingen zich al overal in den lande hadden voorgedaan. Dat bleef vooreerst nog beperkt tot de detaillisten in de dorpen, kleinere steden en de buiten koopgoten en koopcentra gelegen winkels van de wat grotere steden. In het als middelgroot gekwalificeerde winkelcentrum van Tiel waren ondertussen ook de eerste donkere etalages te zien en de doemscenario's uit de media hadden zowel de Tielse winkeliers als de plaatselijke politici danig verontrust. De ruime gehoorzaal was dan ook goed gevuld, niet alleen met de leden van Hart van Tiel, maar met velen die zich bij het wel en wee van de Tielse binnenstad betrokken voelden, waaronder uiteraard ook een vertegenwoordiging van Waardevol Tiel.

Het betoog van Molenaar kwam er op neer dat de internethandel tot een onomkeerbare verandering in het publieke koopgedrag ging leiden, waar als winkeleigenaar weinig weerwoord op mogelijk was. Wel was er een lichtpuntje voor winkelcentra die meer te bieden hadden dan eenvormige winkelformules. Steden met een historische kern en een verscheidenheid aan horeca zouden de meeste kans hebben de kaalslag te overleven. En zou dat dan ook voor Tiel kunnen gelden? Welke mening de professor daar precies over had kan ik na zoveel jaren niet meer weergeven, maar hij achtte Tiel wel kansrijk, gezien de vele horeca en de historische contour van Tiel, waar de stad, volgens hem, heel zuinig op moest zijn, want dat trekt publiek.

Nu, op het belang van het historisch aanzicht van Tiel was door mensen van Waardevol Tiel al jarenlang gewezen. In het bijzonder door Huub van Heiningen, die daar tot aan zijn laatste snik haast een levenswerk van had gemaakt. En nog maar pas voor het avondcollege van Molenaar hadden wij vergeefse pogingen gedaan om afsluiting van een historische steeg te voorkomen, daartoe een inventarisatie van de binnenstadse stegen gemaakt en middels een pamflet politiek Tiel oproepen om juist te investeren in deze middeleeuwse straatjes. Wij legden onze actie voor aan Molenaar met de vraag of het beter was te investeren in de stegen. 'Ja',

riep hij enthousiast. ‘Dat moet je doen, dat moet je doen!’

Dat antwoord leek ons tot steun te zijn, maar dat voorkwam niet dat het college vasthield aan het sluiten van de voornoemde steeg en de raad daar in mee ging. Wel wisten wij te bedingen dat er in plaats van de voor de afsluiting beoogde simpele hekken een meer klassiek type werd toegepast, die bovendien zou worden voorzien van het Tielse wapenschild met de leeuwen. De meerkosten voor de hekken zouden voor de Oudheidkamer komen en de kosten van de wapenschildjes voor Waardevol Tiel. Daartegenover stond dat de hekken gedurende de openingstijden van de winkels ontsloten zouden worden, zoals gebeurde met het hek in de Markt-gang naast de HEMA. In vervolg op die afspraak ging een kleine afvaardiging van Waardevol Tiel naar de hekkensmid om er naar genoeg een type hek te kiezen en werden door ons de schildjes met de leeuwen besteld. Het plaatsen van de hekken ging met enige ceremonie gepaard waarbij sleutels werd afgegeven aan de omwonenden, van wie er één zich had opgeworpen als vrijwilliger om de hekken te openen gedurende de winkeltijden. Daarna gingen de hekken op slot en zijn ook nooit meer open gegaan.

Maar voor enkele van de overige steegjes kwam de uitroep van Cor Molenaar wel goed uit. De binnenstadsmanager en voormalig bouwkundige, Gert Jan van Ingen, die de avond met Molenaar ook georganiseerd had, toonde belangstelling voor onze visie. Want dat de binnenstad opgeleukt moest worden, had ook hij wel begrepen. Er werd een druk bezochte avond belegd in de grote hal van het regionaal archief, waar de door van Ingen in de arm genomen architecte Caro Achterberg, een flink aantal mogelijkheden opsomde om wat meer reuring in de binnenstad te brengen. De aanwezigen leken enthousiast te zijn om tot actie over te gaan; er werden althans groepjes gevormd van mensen die affiniteit hadden met een aantal van de genoemde onderwerpen. Maar toen het in de tijd daarna op het uitwerken van de ideeën aankwam, bleken er maar weinig enthousiastelingen over te zijn. Voor zover wij konden overzien was er naast Waardevol Tiel en Tiel Centrum XL, enkel nog iemand over die wel wat aan muurgedichten wilde doen.

Tiel Centrum XL hield zich al enige jaren bezig met het verfraaien van de Gasthuisstraat, door het maken van geveltuinjes, samen met de bewoners van die straat. Zij wilde dat wel voortzetten in een aantal steegjes. Wijzelf borduurden voort op wat wij al eerder vastgesteld hadden in de steegjes. Ideeën van ons deelden wij met Caro Achterberg en omgekeerd, waaruit leuke initiatieven ontstonden, waarbij ook pandeigenaren werden betrokken, die vaak wel en soms niet wilden meewerken. Zo werd in de Korte Nieuwsteeg, met volledige medewerking van de pandeigenaar en de huurder, een serie gekneusde brievenbussen vervangen door in de gevel opgenomen exemplaren. Een aantal blinde ramen van de brillenzaak werd voorzien van historische afbeeldingen met brillen uit alle tijden. Het atelier van de brillenzaak, dat huisde in wat ooit het kleinste café van Tiel was, genaamd ‘Nol in het Hol’, kreeg weer het oorspronkelijk uitwendig uiterlijk. De methode met de raamposter, waar-

door je in het interieur van een ouderwets bruin kroegje lijkt te kijken, werd door Caro ook, maar dan nog veel mooier, toegepast op de zijramen van bakkerij van Ooijen, met de levensgrote voorstelling van een bakkerij in vol bedrijf. Het voorstel van ons om ook gebruik te maken van een schilderij van Ponsioen, genaamd de Betuwse Boer, zette zij om in meer dan mansgrote schilderijen van Ponsioens zelfportretten op gevels in de binnenstad. De mooiste daarvan is wel de schildering op de zijmuur van de Hema, waarbij je, komend vanuit de Waterpoort, Ponsioen met verbaasde blik van over het dak van de Visafslag naar je ziet kijken.

In het Scheidingsstraatje werd in een blind raam de letterlijke tekst van een door Huub van Heinigen uit de archieven opgedoken verordening aangebracht, die het zich ter plaatse ontlasten verbied. Die tekst moet daar ooit ook in het middeleeuwse straatje zijn aangebracht op last van schout en schepenen. Dat was niet voor niets, want het steegje had destijds, onder de volkse aanduiding van Scheitsteegje, een zekere infaamheid verworven.

Het idee van het vullen van blinde ramen met bijzondere posters, werd eveneens toegepast in het Klompstraatje en een deel van de Ambtmanstraat. In dat geval bestaande uit levensgrote portretfoto's van bijzondere oorspronkelijke Tielenaars, geportretteerd door persfotograaf Raphaël Drent. De blinde muur van de Hema, aan de Marktgang, werd door enkele kunstenaars voorzien van een mooie schildering die in symbolische zin de nu helaas gesloten viswinkel verbond met de oude visafslag. Voorts werden verschillende steegjes door mensen van Tiel Centrum XL voorzien van muurtuintjes, daarbij geholpen door buurtbewoners, het echtpaar Achterberg en enkele mensen van Waardevol Tiel. Ook werden hier en daar muurgedichten geplaatst. Veel andere ideeën die wij met Caro uitwerkten, haalden de eindstreep niet, soms door gebrek aan budget, soms door gebrek aan medewerking. Het Piet Paaltjesachtige gedicht van de jong overleden Tielse gymnasiast, Hans Koldewijn, dat qua sfeer helemaal op de Oliemolenwal bij de oude bierbrouwerij thuishoorde, kon niet wegens sloop van de brouwerij. Een geluidsmonument in de vorm van een boot, voor de Waalcossers, de Tielse gebroeders Schobben, op de wal nabij het museum, werd afgewezen, daar het de mensen juist weg zou leiden van het koopcentrum. Maar gebrek aan budget zal er ook wel mee te maken hebben gehad. Het plan voor een middeleeuwse havenkraan, op de oorspronkelijke Lingekade, zijnde het stukje kade aan de gracht van de Oliemolenwal naast het transformatorhuisje, was wellicht te hoog gegrepen. Bovendien verlangde de monumentencommissie documenten van ons waarmee het bestaan van de oorspronkelijke kraan werd aangetoond. En zo hadden en hebben wij wel meer ideeën om de in wezen interessante stad die Tiel is, een bijpassende aankleding te geven, die de mensen nieuwsgierig maakt. Of we daar in geslaagd zijn? Gerommel in de marge wil ik het niet noemen, maar als het niet wordt opgepakt, verder uitgewerkt, vergroot, omhelst door de Tielenaars, dan zou het daar uiteindelijk wel op neerkomen.

Ton